

Uddannelsesprogram for hoveduddannelse i urologi Region Syddanmark

Hoveduddannelsesforløb:

Sydvestjysk Sygehus, Esbjerg – OUH – Sygehus Lillebælt, Vejle

og

Sygehus Lillebælt, Vejle – OUH – Sydvestjysk Sygehus, Esbjerg

Gældende for ansættelser efter januar 2023

Revideret marts 2023 af Uddannelsesansvarlig speciallæge/overlæger Camilla Olsdal Damkjær, Bettina König, Mikhail Diatchikhine, Else Kallestrup

Indholdsfortegnelse

1. Indledning til uddannelsesforløbet

1.1 Specialebeskrivelse

1.2 Uddannelsens opbygning

1.3 Formålet med uddannelse

1.4 Overordnede rammer

2. Praktiske forhold

3. Uddannelsesforløb

4. Præsentation af afdelingerne

5. Vejledning og kompetencevurdering:

5.1 Læringsstrategier og – metoder

5.2 Læringsmetoder

5.3 Vejledersamtaler

5.4 Kompetencevurderingsmetoder

6. Kompetencer (de 7 lægeroller og Urologisk Kørekort for Selvstændige Operative Færdigheder)

7. Kurser og fokuserede ophold

7.1 Generelle kurser

7.2 Fælleskirurgiske kurser

7.3 Specialespecifikke kurser (teori og færdighed)

7.4 Forskningstræningsmodul (grundkursus og specialespecifikt)

7.5 Fokuserede ophold

8. Logbog

9. Evaluering af den lægelige videreuddannelse

10. Referencer

1. Indledning til uddannelsesforløbet

1.1 Specialebeskrivelse

Under det urologiske speciale varetages udredning, behandling, kontrol og forebyggelse vedrørende medfødte og erhvervede sygdomme og skader i nyrer, urinveje, retroperitoneum og (mandlige) kønsorganer hos voksne og børn, hvor kirurgiske indgreb, herunder minimalt invasive indgreb, teknologikrævende ikke-kirurgisk behandling, medikamentel behandling og palliation kan blive aktuel. Se målbeskrivelsen, afsnit 3.1.

Urologien har inden for visse områder et tæt samarbejde med følgende specialer: nefrologi, onkologi, gynækologi, patologi, radiologi, neurologi, klinisk fysiologi og palliative enheder.

1.2 Uddannelsens opbygning

Følgende elementer indgår i speciallægeuddannelse i urologi:

- Introduktionsuddannelse, 12 måneder
- Hoveduddannelse, 60 måneder

Hoveduddannelsen i urologi, region Syddanmark, foregår på følgende urologiske afdelinger og sygehuse:

- Sydvestjysk Sygehus, Esbjerg
- Sygehus Lillebælt, Vejle og Åbenrå
- OUH, Odense Universitetshospital
- OUH, Svendborg Sygehus

Et uddannelsesforløb er sammensat af tre perioder (faser):

- Fase I: Funktionsbærende enhed (FBE), 18 måneder.
- Fase II: Højt specialiseret enhed (HSE), 24 måneder.
- Fase III: Funktionsbærende enhed (FBE), 18 måneder.

Sammenlagt, i alt 60 måneder.

Herudover består uddannelsen af:

- Generelle kurser
- Fælleskirurgiske kurser.
- Specialespecifikke kurser og færdighedskurser.
- Forskningstræningsmodul.
- Fokuserede ophold

Ovenstående nærmere beskrevet punkt 7.

1.3 Formålet med uddannelsen

Efter endt hoveduddannelse skal den nyuddannede speciallæge som minimum være kompetent til at varetage funktionen som afdelingslæge på en urologisk afdeling.

Speciallægen skal være i stand til at påtage sig ansvaret for undersøgelse, primær behandling og visitation af alle uselekterede patienter, herunder alle akutte patienter inden for specialet, og skal selvstændigt kunne varetage undersøgelse/eller behandling af hovedparten (90 %) af de patienter, der inden for eget speciale henvises til afdelingen /den funktionsbærende enhed.

De specificerede minimumskompetencer fremgår af "[Målbeskrivelse for speciallægeuddannelsen i urologi](#)".

1.4 Overordnede rammer

Det [Regionale Uddannelsesudvalg](#), fastlægger rammerne for hoveduddannelsesforløbenes indhold, herunder udformning af uddannelsesprogrammer for de etablerede forløb, så det sikres, at den uddannelsessøgende ved de forskellige ansættelser og eventuelle fokuserede ophold, der indgår i forløbet og ved kursusedtagelse, erhverver de kompetencer, som målbeskrivelsen indeholder. Til støtte for den uddannelsessøgende udpeges på de enkelte afdelinger, dvs. den afdeling, hvor uddannelsen på et givet tidspunkt tages, en hovedvejleder, som følger den uddannelsessøgende gennem hele den pågældende fase.

2. Praktiske forhold

På afdelingernes hjemmesider: [Vejle-Åbenrå](#), [Esbjerg](#), [OUH](#), samt på [Videreuddannelsen Syd](#) er praktiske forhold og information nærmere beskrevet. Du kan der finde information om Uddannelsesansvarlige Læge, Afdelingsledelsen, tilrettelæggelse af introduktionsperioden mm.

3. Uddannelsesforløb

Blokstilling ansættelse, tidsmæssig placering af kurser tilstræbes således:

Periode	Mdr	Ansættelsessted	Fokuserede ophold (FOU)	Kurser	Sum
Fase I	18	Urologisk afdeling, Esbjerg, SVS	FOU ved Røntgen afdeling, Fredericia sygehus, 3 dage FOU ved Klinisk Fysiologisk afdeling, 2 dage	KT SOL 1 (2 dage) KU Endoskopi (2 dage, 1. år) KU Færdighedskursus i Laparoskopi (2 dage, 1. år) KU Ultralyd (2 dage, 1. år) KU Mikrobiologi (1 dag, 1-2. år) KU Uroradiologi (1 dag, 1-2. år) KK Teoretisk fælleskirurgisk kursus (5 dage) KK Traumatologi (2½ dage) KK Praktisk fælleskirurgisk kursus (5 dage) KU Forskningstræning modul 1 (3 dage)	30 ½ dag
Fase II	24	Urologisk afdeling L, OUH	FOU ved Onkologisk afdeling, 5 dage FOU ved Gynækologisk afdeling, 3 dage FOU ved Nefrologisk afdeling, 5 dage	KU Urolithiasis (1 dag, 1-3. år) KU Nefrologi (2 dage, 1-3. år) KT SOL 2 (3 dage) KU Uroonkologi (3 dage, 2-4. år) KU Urodynamik (1 dag, 2-4. år) KU Forskningstræning modul 2 (7 dage)	30 dage
Fase III	18	Urologisk afdeling, Vejle, Sygehus Lillebælt	FOU ved Børneurologisk afdeling, Skejby Sygehus, 5 dage	KT SOL 3 (3+1 dag) KU Andrologi (1 dag, 4-5. år) KU Børneurologi (2 dage, 4-5. år) KU Specialespecifikt forskningsprojekt (10 dage)	22 dage

Forkortelser:

FOU: Fokuseret ophold som led i urologisk hoveduddannelse

KU: Kursus som led i urologisk hoveduddannelse

KT: Tværfagligt kursus

KK: Fælles kirurgiske kurser. Placeringen af disse kurser kendes ikke med sikkerhed.

4. Vejledning og kompetencevurdering.

Den uddannelsesansvarlige overlæge har det overordnede ansvar for alle uddannelsessøgendes

uddannelsesforløb. Hver uddannelsessøgende vil få tildelt en hovedvejleder, som har ansvar for den daglige supervision, som i øvrigt påhviler alle læger i afdelingen, og den løbende vurdering/justering af uddannelsesplan. HU-læger fungerer også som hovedvejleder for KBU-læger. "Alle lærer alle". Evaluering skal sikre, at de minimumskrav der er indeholdt i målbeskrivelsen, er indfriet. Det er den uddannelsessøgende læges pligt at blive evalueret.

Evaluering er det redskab, der skal kunne give en systematiseret og professionel vurdering af den uddannelsessøgende læge for herved at kunne attestere uddannelsens faktisk opnåede resultater overfor relevante sundhedsmyndigheder.

4.1 Læringsstrategier

For at opnå kompetencerne i hoveduddannelsen er der forskellige læringsstrategier. Læringen foregår i arbejdssituationen på følgende måde:

- Planlagte funktioner. Fx stuegang, i ambulatoriet og ved elektive indgreb.
- Akutte funktioner. Operationer, som assistent, supervisor, selvstændig, vagtarbejde, etc.
- Varetagelse af det daglige arbejde.

Herudover kan kompetencer erhverves ved:

- Træning i simulationscenter
- Kurser
- Seminarer
- Konferencer
- E- Learningsprogrammer.

4.2 Læringsmetoder

- Mesterlære i klinikken – den væsentligste læringsmetode. Inddrager supervision, bedømmelse og feedback.
- Struktureret oplæring i klinikken
- Case-baseret læring
- Selvstudier, afdelingsundervisning, konferencer, litteraturopgaver, udfærdigelse af instrukser
- Kurser
- Fokuserede ophold

Kompetencekort, vejledninger og kompetencevurderingsskemaer ligger på Dansk urologisk Selskabs hjemmeside under uddannelsesudvalg ([Hoveduddannelse | Dansk Urologisk Selskab](#)).

4.3 Vejledersamtaler

Inden påbegyndelsen af hoveduddannelsen udnævnes der en hovedvejleder for den uddannelsessøgende læge i H-forløb. Inden for de første 4 uger gennemføres der en introduktionssamtale mellem den uddannelsessøgende og hovedvejleder. Ved denne samtale fastlægges den individuelle uddannelsesplan på baggrund af uddannelsesprogrammet for hoveduddannelsen i urologi og eventuelle dokumenterede kompetencer hos den uddannelsessøgende, som er opnået under introduktionstilling.

De fleste vejledersamtaler bruges til formativ evaluering. Se nedenfor. Der anbefales statusamtaler per halve år, oftere ved behov. Ved disse samtaler gøres status med udgangspunkt i logbogen i

[Uddannelseslæge \(uddannelseslaege.dk\)](http://uddannelseslaege.dk), og den individuelle uddannelsesplan justeres. Ved uddannelsens afslutning holdes slutevalueringsamtale.

Formaliserede vejledersamtaler skal sikre, at uddannelsen hele tiden er justeret, således at alle kompetencer holdes for øje. Evalueringen og kompetencevurderingsskemaerne har således to funktioner en formativ funktion og summativ funktion. **Formativ** betyder vurdering mhp. Fortsat at øve og forbedre indsatsen. Der er især kommentarerne vigtige og har til formål at forbedre den uddannelsessøgendes læring. **Summativ** betyder at kompetencevurderingen giver anledning til at godkende en kompetence på uddannelseslaege.dk. Har derfor til formål at vurdere "bestået"/"ikke bestået".

Som anført ovenfor vil den uddannelsessøgende kontinuerligt blive superviseret af afdelingens mere erfarne læger. Hertil anvendes de påførte kompetencevurderingsmetoder, som fortløbende evaluerer og justerer forløbet for den uddannelsessøgende. Den/de anførte metode(r) til kompetencevurdering er obligatoriske. Vejleder attesterer, at de, til uddannelsesforløbet svarende kompetencer, er opnået. Uddannelsesansvarlig overlæge sikrer, at de opnåede kompetencer bliver attesteret. Kurser skal skriftligt godkendes af kursusleder. Fokuserede ophold skal skriftligt godkendes af den uddannelsesansvarlige overlæge på den pågældende afdeling, hvor opholdet gennemføres.

I det daglige arbejde, kan de andre erfarne læger fungere som daglige vejledere. I sådan tilfælde forpligter de sig til at foretage evaluering af og give "feedback" til den uddannelsessøgende læge. Desuden forpligter de sig til at give vurderingen videre til hovedvejleder og uddannelsesansvarlig overlæge. Ansvar for vejledning påhviler den uddannelsesansvarlige overlæge.

4.4 Kompetencevurderingsmetoder

Der findes mange forskellige kompetencevurderingsmetoder, for definition af forkortelser og en mere udførlig beskrivelse af kompetencevurderinger henvises til Sundhedsstyrelsens "Kompetencevurderingsmetoder – en oversigt", 2013 ([Titel \(sst.dk\)](http://titel.sst.dk)) overordnet kan de inddeles i:

- **Direkte observation**

Afdelingernes metodevalg indenfor Direkte observation	Metoden bruges til?
Direkte Observation af Praktiske Færdigheder (DOPF)	Mindre indgreb og endoskopisk procedure. Bruges til formativ og summativ evaluering.
Vurderingsskala til bedømmelse af operativ teknik (VOT) = Reznik skema	Til vurdering af hele kompetencen eller til delmål. Bruges til formativ og summativ evaluering.
Non-Technical Skills for Surgeons (NOTTS)	Til vurdering af kirurgers ikke-tekniske færdigheder under en operation. Ikke-tekniske færdigheder er færdigheder som kommunikation, lederskab og beslutningstagning som sammen med klinisk viden og teknisk hånddelag udgør kirurgisk faglig kompetence.
Mini Clinical Evaluation Exercise (Mini-CEX)	Til vurdering af kliniske kompetencer indenfor anamnese, objektiv undersøgelse, klinisk dømmekraft og vurdering, patientvejledning og rådgivning, organisation og samarbejde, empati og professional adfærd og generel klinisk kompetence.

- **Helhedsvurderinger:**

Afdelingernes metodevalg indenfor helhedsvurderinger	Metoden bruges til?
--	---------------------

360 graders evaluering	Feedback på adfærd og sociale færdigheder.
------------------------	--

- **Retrospektive metoder:**

Følgende metoder hører ind under her, audit, refleksive rapporter, casebaseret diskussion. I urologien har vi valgt at arbejde med følgende:

Afdelingernes metodevalg indenfor retrospektive metoder	Metoden bruges til?
Casebaseret diskussion.	Til bedømmelse af klinisk tankegang og håndtering.

- **Kompetencevurdering med anvendelse af simulation**

I regionen er der simulationscenter SimC, hvor de uddannelsessøgende forventes at gennemgå de relevante tilbud, men der er endnu ingen fælles obligatoriske krav.

5. Kompetencer

[Målbeskrivelsen](#) tager udgangspunkt i de funktioner, som urologen dagligt skal varetage. Målbeskrivelsen er bygget op omkring begrebet ”betroede professionelle funktioner” (engelsk: EPAs: entrustable professional activities). Der indgår 5 EPA’er i hoveduddannelsen. Disse EPA’er er de overordnede funktioner, som basisurologen skal kunne mestre til det niveau, der forventes for at opfylde den forventede og bedste kvalitet i udredningen og behandlingen. For hvert EPA er der udarbejdet et kompetencekort som udspecificerer de enkelte kompetencer og det niveau de skal kunne mestres på, samt kompetencevurderingsmetode.

Hvor der i målbeskrivelsen er angivet et antal procedurer før kompetencen er opnået, må dette betragtes som et minimumsantal.

Urologen skal kunne varetage følgende betroede funktioner:

- Vagthavende med ansvar for akutte patienter afhængigt af uddannelses- og kompetenceniveau
- Læge på stuegang
- Læge i ambulatorium
- Operatør– superviseret og selvstændigt
- Lægens varetagelse af administrative, forskning-/udviklingsopgaver, undervisning, kommunikation og vejledningsopgaver

Se bilag 1 2023 for fordeling af kompetencer i forhold til de enkelte faser.

Kompetencer godkendes kun hvis relevante kompetenceevalueringskemaer foreligger.

6. Kurser og fokuserede ophold

6.1 Obligatoriske generelle kurser

De generelle kurser i hoveduddannelsen har en samlet varighed på ca. 2 uger og omfatter: Kursus i Sundhedsvæsenets Organisation og Ledelse (SOL 1, 2 og 3).

SOL 1 og SOL 3 afholdes af [videreuddannelsesregionen](#). SOL 2 afholdes af [Sundhedsstyrelsen](#).

6.2 Fælleskirurgiske kurser

Fælleskirurgiske kurser	Varighed
Traumatologi	2 ½ dage
Teoretisk fælleskirurgisk kursus	5 dage
Praktisk fælleskirurgisk kursus	5 dage
Samlet varighed, fælleskirurgiske kurser	12 ½ dage a 7 timer

Oplysninger om de fælleskirurgiske kurser findes på hjemmesiden fra Dansk kirurgisk selskab [Uddannelse | Dansk Kirurgisk Selskab](#), der findes også kursusmateriale.

Kursusleder for de fælleskirurgiske kurser kan fremsøges på Sundhedsstyrelsens hjemmeside [Specialespecifikke kurser i uddannelse af speciallæger - Sundhedsstyrelsen](#) under kirurgi.

6.3 Specialespecifikke kurser

Teoretiske kurser	Varighed
Urologisk mikrobiologi	1 dag
Uro-radiologi	1 dag
Urodynamik	1 dag
Nefrologi, inklusiv transplantation	2 dag
Urolithiasis	1 dag
Uroonkologi	3 dage
Andrologi og infertilitet	1 dag
Børneurologi	2 dage
Færdighedskurser	Varighed
Urologisk endoskopi	2 dage
Urologisk ultralyd	2 dage
Urologisk laparoskopi og robot assisteret laparoskopisk kirurgi	2 dage
Samlet varighed, speciale specifikke kurser	18 dage á 6,8 timer

Både indholdet og den tidsmæssige placering af de obligatoriske teoretiske kurser er motiveret og understøtter den kliniske kompetenceudvikling.

Kurserne er obligatoriske og formålet er at give eller understøtte erhvervelsen af de teoretiske og kliniske kompetencer og kliniske færdigheder.

Evaluering af den uddannelsessøgendes kursusdeltagelse foretages af kursuslederen efter kriterier fastsat af specialets kursusudvalg.

Beskrivelse af de enkelte kurser findes i [Målbeskrivelse for speciallægeuddannelsen i Urologi Hoveduddannelsen \(sst.dk\)](#).

Kursusleder for de specialespecifikke kurser kan fremsøges på Sundhedsstyrelsens hjemmeside [Specialespecifikke kurser i uddannelse af speciallæger - Sundhedsstyrelsen](#) under urologi.

Ved tiltrædelse af hoveduddannelsesstilling i urologi får den uddannelsessøgende tilsendt en liste vedr. de specialespecifikke kurser. Kursussekretariatets mailadresse findes på Dansk urologisk hjemmeside [Hoveduddannelse | Dansk Urologisk Selskab](#) – disse kontaktes hvis listen ikke fremsendes.

6.4 Forskningstræningsmodul

Teoretisk undervisning	Varighed
Grundkursus	3 dage
Specialespecifikt kursus	7 dage
Praktisk opgaveløsning	Varighed
Praktisk opgaveløsning	10 dage
Samlet varighed, forskningstræningsmodul	20 dage

Du kan læse nærmere om [Forskningstræningsmodulet](#) via det Sundhedsfaglige fakultet, Syddansk Universitet samt via Videreuddannelsen Syd, [links](#) til tilmelding findes også her.

Attestation for gennemført forskningstræningsmodul gøres via logbog.net af den forskningsansvarlige overlæge.

6.5 Fokuserede ophold

Ophold af kortere varighed på anden afdeling. Der er et nøje [defineret mål](#) med opholdet og det skal være tilrettelagt specifikt med henblik på at opnå de beskrevne mål, som kan være både teoretiske, praktiske og kliniske.

Den uddannelsessøgende aflønnes af sin stamafdeling under opholdet.

Anbefalede fokuserede ophold og placering:

- Klinisk fysiologisk afdeling (2 dage) – fase 1
- Billeddiagnostisk afdeling (3 dage) – fase 1
- Onkologisk afdeling (5 dage) – fase 2
- Nefrologisk afdeling (transplantations og dialyseafsnit) (5 dage) – fase 2
- Gynækologisk afdeling/gynækologisk operationsgang (3 dage) – fase 3
- Afdeling med børneurologisk funktion (5 dage) – fase 3

Fokuserede ophold arrangeres ved kontakt til pågældende afdelings uddannelsesansvarlig overlæge og planlægges i god tid.

I Vejle arrangeres opholdene i samarbejde med uddannelsesansvarlig overlæge og opholdene tilstræbes placeret i april/maj og oktober/november.

I Esbjerg arrangeres fokuserede ophold i samarbejde med uddannelsesansvarlige overlæge.
I Odense fås mailadresser til andre afdelingers Uddannelsesansvarlige via Uddannelsesansvarlig overlæge.
Der gives besked til skemaplanlægger når ophold er arrangeret. Tilstræbes at undgå marts og september.

7. Logbog

Den uddannelsessøgende skal føre logbog via www.uddannelseslaege.dk under hoveduddannelsen.
Logbogen gennemgås ved de formaliserede statussamtaler og slutevaluering.

8. Evaluering af den lægelige videreuddannelse

Den uddannelsessøgende skal evaluere afdelingens uddannelsesfunktion. Dette sker i forbindelse med de strukturerede vejledersamtaler og senest skematisk ved afdelingsskift/stillingsophør på uddannelseslaege.dk.

Afdelingens uddannelsesmæssige forhold evalueres endvidere via obligatoriske inspektorbesøg. Ved disse besøg afholdes en række interviews bl.a. med afdelingens uddannelsessøgende læger. Afslutningsvis udfærdiges en statusrapport omkring afdelingens uddannelsesmæssige forhold. Denne forelægges afdelingsledelsen, samt sendes til hospitalsledelsen og Sundhedsstyrelsen.

Attestation for tidsmæssig gennemført uddannelseselement i den lægelige videreuddannelse gøres via logbog af den uddannelsesansvarlige overlæge.

9. Referencer

1: Sundhedsministeriet. Fremtidens speciallæge. Betænkning fra speciallæge kommissionen. Betænkning nr. 1834. København, 2000. www.sum.dk.